

35e jaargang

nummer 1

juni 2026

W

Tijdschrift voor

Waterstaats Geschiedenis

Romeinse
Rhônedelta

Watersnood
1925/1926

Inhoudsopgave

HENK KNOESTER

[De Rhônedelta in de Romeinse tijd](#)

De voorhavens van Arelate en het Kanaal van Marius

PIET VAN CRUYNINGEN

[Cornelis Vermuyden \(1590-1677\)](#)

Een Zeeuwse waterbouwer in Engeland

BERT TOUSSAINT

[De watersnood van 1925/1926](#)

Een ramp die geen nationale ramp mocht heten

TAEKE STOL

[Ontwatering en bodemdaling in veengebieden](#)

Een reactie: De bijdrage van Taco Edelman

[INEKE MULDER-VAN LEEUWEN](#)

Jubileumsymposium Stichting Schilthuisfonds
en Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis

[MAURITS ERTSEN](#)

Bij het afscheid van Diederik Aten

BOEKBESPREKINGEN

OVER DE AUTEURS

Colofon

35e jaargang, aflevering 1, juni 2026

Het Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis is een uitgave van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis (www.waterstaatsgeschiedenis.nl) en verschijnt tweemaal per jaar.

REDACTIE:

dr. Piet van Cruyningen

dr.ir. Maurits Ertsen

drs. Janneke Groen

em.prof.mr. Herman Havekes

dr. Milja van Tielhof

drs. Lauran Toorians

drs. Bert Toussaint

REDACTIESECRETARIAAT:

Maurits Ertsen

M.W.Ertsen@tudelft.nl

Kopij dient te worden aangeleverd bij het redactiesecretariaat conform de richtlijnen van de redactie. Deze zijn te vinden op de website van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis of op te vragen bij het redactiesecretariaat. Boeken ter recensie kunnen worden gezonden naar Lauran Toorians (tekstredactie), Kasteellaan 2, 5175 BD Loon op Zand.

LEDENADMINISTRATIE:

Dhr. C. van Raalten

Noordeinde 85

3061 EM Rotterdam

info@waterstaatsgeschiedenis.nl

Bankrekeningnummer NL 91 INGB

0000093830 t.n.v. Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis te Rotterdam.

Leden van de Vereniging ontvangen het Tijdschrift. Losse nummers kunnen worden verkregen bij de ledenadministratie. Abonnementsprijs € 30,- per jaar; voor gezinsleden en studenten € 15,-; losse nummers € 8,- exclusief portokosten. Voor thema-nummers gelden speciale prijzen.

Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij opgezegd vóór 1 december van het laatste lidmaatschapsjaar.

PRODUCTIE: Uitgeverij Verloren, Hilversum.

ISSN 0927-3336

© 2026 Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis en de afzonderlijke auteurs. Niets uit deze uitgave mag, op welke wijze dan ook, worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

Jubileumsymposium Stichting Schilthuisfonds en Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis

Tijdschrift voor
Waterstaatsgeschiedenis
35:1 (2026) 51-57

INEKE MULDER-S-VAN LEEUWEN

Donderdag 20 november 2025 vond in het sfeervolle Fort bij Vechten het jubileumsymposium plaats van de Stichting Schilthuisfonds (SSF) en de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis (VWG). Onder het thema ‘De stroom van verandering’ gingen experts in gesprek over waterkwaliteit in historisch perspectief, de juridische en bestuurlijke kaders van vandaag en de maatschappelijke opgaven van morgen. Dit alles onder begeleiding van Piet-Hein Daverveldt en Herman Havekes (voorzitters SSF en VWG) en in het bijzijn van ruim honderd deelnemers.

Em.prof. mr.dr. Herman Havekes: Historie van waterkwaliteits- en zuiveringsbeheer

Na een hartelijk welkom door beide gastheren opende Herman Havekes het inhoudelijke deel met een betoog over de geschiedenis van het waterkwaliteits- en zuiveringsbeheer. Havekes schetste hoe de wettelijke regeling, met als mijlpaal de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo), bijna een eeuw in ontwikkeling is geweest. De discussie hierover gaat terug tot 1873 en was destijds vooral ingegeven door volksgezondheid. In de decennia daarna volgden verschillende wetgevende initiatieven, die echter geen resultaat opleverden terwijl de waterkwaliteit steeds verder achteruitging. Zo verslechterde de kwaliteit van het water in de Amsterdamse grachten door bevolkingsgroei en de uitbreiding van bedrijven en industrie. De stank en ziektes waren in de zomer zo ernstig dat rijke Amsterdammers huizen buiten de stad lieten bouwen om ’s zomers de stad te ontvluchten. Vanaf 1860 werd er riolering aangelegd, waardoor de chemische kwaliteit verbeterde. Maar de grachten bleven dienst doen als afvalput waarin men gemakkelijk afval kon dumpen.

Afb. 1 Het Waterlinie-
museum in Fort Vechten.
Foto Rien Bouw, Wiki-
media Commons.

De Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo), die eind 1970 werd ingevoerd, kwam dan ook geen dag te vroeg. Het was de eerste Nederlandse milieuwet en bovendien een van de meest succesvolle. Ook op Europees niveau was dit niet anders: de eerste milieurichtlijnen waren eveneens water-gerelateerd. De resultaten waren indrukwekkend en de wet heeft goed gewerkt. In 2009 ging de Wvo op in de Waterwet, die in 2024 weer grotendeels opging in de Omgevingswet.

Daarna ging Havekes in op het tweede punt: het zuiveringsbeheer als taak van de waterschappen. Internationaal gezien is dit vrij uitzonderlijk. In de jaren zestig pleitte Unievoorzitter Vosters en watergraaf van De Dommel en de Aa ervoor om deze verantwoordelijkheid bij de waterschappen te leggen. Sommige waterschappen hadden dit al opgepakt, terwijl andere het beschouwden als een 'paard van Troje' dat onvermijdelijk zou leiden tot fusies en schaalvergroting, wat uiteindelijk ook het geval bleek. Het zuiveringsbeheer is namelijk bepalend geweest voor de vormgeving van de waterschappen zoals we die nu kennen. Het is een verhaal van langdurige wetgevingsprocessen en een unieke taakverdeling die Nederland onderscheidt van andere landen.

Afb. 2 De Oudezijds Achterburgwal in Amsterdam als afvalput. Ongedateerde foto, Stadsarchief Amsterdam.

Prof. mr.dr. Jasper van Kempen: Europese en uitdagingen richting 2027

Jasper van Kempen is in 2024 door de SSF benoemd tot bijzonder hoogleraar Transdisciplinair waterrecht aan de Universiteit Utrecht en werkt daarnaast als senior beleidsadviseur bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is de belangrijkste Europese wet op het gebied van de waterkwaliteit en is van kracht sinds 2000. Het oorspronkelijke doel van de KRW was om uiterlijk in 2015 een goede toestand van zowel oppervlaktewater als grondwater te bereiken. Dat doel werd echter niet gehaald, waarna lidstaten de mogelijkheid kregen om de benodigde maatregelen uit te stellen tot

2027. Van Kempen benadrukt dat we daardoor inmiddels ruim achterlopen op wat eigenlijk gerealiseerd had moeten worden.

Kijkend naar de staat van het water, blijkt uit het rapport *Europe's State of Water 2024* dat de toestand nog steeds zorgelijk is: slechts 40 procent van het oppervlaktewater bereikt een goede ecologische toestand en slechts 27 procent een goede chemische toestand. Slechts een klein deel van de waterlichamen voldoet aan beide criteria en sinds 2010 is hierin nauwelijks verbetering zichtbaar. Dat komt doordat veel lidstaten gebruik hebben gemaakt van de 'juridische escape' die de KRW biedt: maatregelen mogen worden uitgesteld wanneer deze te duur zijn of technisch niet uitvoerbaar binnen de gestelde termijnen. Daardoor konden maatregelen worden doorgeschoven tot uiterlijk 2027.

Deze datum krijgt nu veel aandacht in de media. Veel mensen denken dat pas dan de verplichtingen van de KRW gaan gelden, maar in feite is het enige wat juridisch verandert dat de maatregelen dan niet meer mogen worden uitgesteld. Alle maatregelen moeten dus uiterlijk over twee jaar voltooid zijn, en dan moet ook het beoogde resultaat zijn bereikt. De vraag is of de acties die nu worden uitgevoerd voldoende zijn om in 2027 een goede waterkwaliteit te realiseren. Het antwoord daarop is volgens Van Kempen duidelijk: nee.

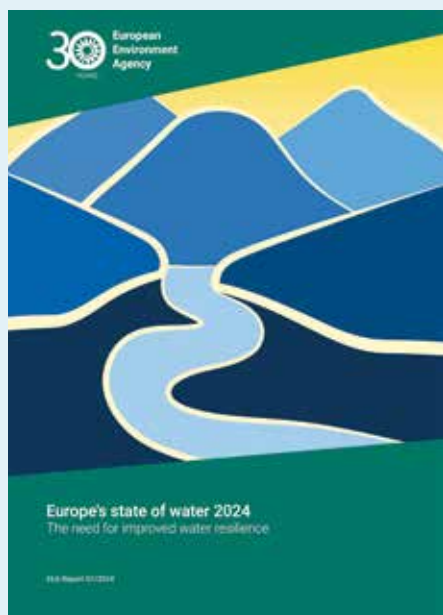
Een 'goede toestand' van het water

Voor het begrip 'goede toestand' maakt de KRW onderscheid tussen een chemische en een ecologische component. Voor natuurlijke waterlichamen geldt dat de gewenste toestand slechts een lichte afwijking mag vertonen van de onverstoorde staat uit het verleden. Dit principe geldt niet voor waterlichamen die door menselijk ingrijpen sterk zijn veranderd. Zulke wateren kunnen worden aangewezen als 'kunstmatig' of 'sterk veranderd', wat in Nederland voor vrijwel alle waterlichamen het geval is. Voor deze categorie hoeft niet de natuurlijke toestand te worden bereikt, maar het zogenaamde 'goed ecologisch potentieel'.

Wanneer water precies goed is, is ingewikkeld te bepalen. Daarvoor bestaan uitgebreide beoordelingssystemen. Alleen de waterlichamen die formeel zijn aangewezen, worden op deze doelen beoordeeld. In Nederland gaat het om 745 waterlichamen, die elk aan ongeveer 140 afzonderlijke doelen moeten voldoen. Gezamenlijk komt dat neer op circa 100.000 doelen. Landelijk wordt ongeveer 83 procent daarvan gehaald, maar het resterende deel wordt naar verwachting in 2027 nog steeds niet bereikt. Voor sommige doelen is dat zelfs structureel onmogelijk, omdat zij betrekking hebben op problemen die technisch of feitelijk niet oplosbaar zijn.

Wanneer water precies goed is, is ingewikkeld te bepalen. Daarvoor bestaan uitgebreide beoordelingssystemen. Alleen de waterlichamen die formeel zijn aangewezen, worden op deze doelen beoordeeld. In Nederland gaat het om 745 waterlichamen, die elk aan ongeveer 140 afzonderlijke doelen moeten voldoen. Gezamenlijk komt dat neer op circa 100.000 doelen. Landelijk wordt ongeveer 83 procent daarvan gehaald, maar het resterende deel wordt naar verwachting in 2027 nog steeds niet bereikt. Voor sommige doelen is dat zelfs structureel onmogelijk, omdat zij betrekking hebben op problemen die technisch of feitelijk niet oplosbaar zijn.

De grootste druk op de waterkwaliteit wordt veroorzaakt door chemische stoffen. Bovenaan staat de belasting door meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw – een patroon dat in heel Europa zichtbaar is. Daarnaast spelen grensoverschrijdende verontreiniging en diffuse bronnen een belangrijke rol, zoals emissies uit houtstook of uitloging van materialen zoals zinken dakgoten. Ook industrie, invasieve soorten en klimaatverandering dragen bij aan de achteruitgang van de waterkwaliteit. Op al deze fronten bestaan serieuze uitdagingen.

Afb. 3 Het rapport 'Europe's state of water 2024' van het European Environment Agency in Koppenhagen.

Wat gebeurt er nu na 2027?

Binnen de reguliere, zesjaarlijkse KRW-cyclus moet voor de periode na 2027 een nieuw plan worden opgesteld. Zowel de maatregelen als het proces lopen dus onverminderd door na 2027. En dan is er nog de juridische optie van doelverlaging. Lidstaten mogen minder strenge doelstellingen vaststellen wanneer een waterlichaam door menselijke activiteiten zodanig is aangetast dat het behalen van de oorspronkelijke doelen niet haalbaar is of onevenredig veel zou kosten. Het oorspronkelijke doel blijft daarbij formeel bestaan, maar wordt aangevuld met een lager doel. De verwachting is dat Nederland deze route op verschillende punten zal inzetten.

Van Kempen wijst ten slotte op een reeks structurele knelpunten die het behalen van de KRW-doelen bemoeilijken. Zo ontbreekt het vaak aan voldoende maatschappelijke steun en is de governance niet altijd effectief doordat verantwoordelijkheden zijn versnipperd of onvoldoende helder belegd. Daarnaast liggen veel noodzakelijke oplossingen buiten het waterdomein, wat de aanpak extra complex maakt. Verder spelen diverse praktische belemmeringen een rol, zoals een

tekort aan financiële middelen, capaciteit en tijd, beperkte grondbeschikbaarheid en achterstanden, bijvoorbeeld bij het actualiseren van vergunningen. Ook is de beschikbare kennis over de effectiviteit van maatregelen vaak ontoereikend. Tot slot bestaat het risico dat de laatste juridische escape die nog tot 2027 beschikbaar is, leidt tot een verlaging van de ambities, terwijl juist een stevige inzet nodig is om de KRW-doelen dichterbij te brengen. Van Kempen pleit ervoor om juist het doel niet uit het oog te verliezen, en dat is het realiseren van een betere waterkwaliteit.

Dr.ir. Ramy El-Dardiry: Mens en klimaat. De kracht van sociale infrastructuur bij klimaatadaptatie

Ramy El-Dardiry is senior onderzoeker bij de WRR en schrijver. Zijn debuutroman Tussen morgenzee en avondland werd bekroond met de Bronzen Uil. In zijn lezing gaat hij in op het WRR-rapport De kracht van sociale infrastructuur bij klimaatadaptatie waarvan hij mede-auteur is.

Dat klimaatverandering steeds hoger op de agenda staat, is volgens Ramy El-Dardiry niet verwonderlijk. De inspanningen om klimaatverandering tegen te gaan zijn tot nu toe onvoldoende succesvol, waardoor we ons als samenleving steeds meer moeten aanpassen aan veranderende omstandigheden. Voorbeelden daarvan zijn overal om ons heen te zien. Bijna elke zomer heeft Europa te maken met hittegolven. In 2021 waren er overstromingen in Duitsland, België en Nederlands Limburg, en vorig jaar werd de regio rond Valencia geteisterd door extreme stortregens. We kunnen er niet meer omheen dat we werk moeten maken van klimaatadaptatie.

In Nederland is de geschiedenis verweven met de omgang met extreem weer. We hebben daarvoor een rijke geschiedenis op het gebied van technische infrastructuur. In het rapport *De kracht van sociale infrastructuur bij klimaatadaptatie* pleit de WRR er echter voor om verder te kijken dan uitsluitend techniek. Ook de mens speelt een cruciale rol bij het omgaan met een veranderend klimaat. Het gaat niet alleen om droogte of hitte, maar ook om nieuwe uitdagingen waar we nu nog nauwelijks zicht op hebben. Zo is er recent steeds vaker aandacht voor een mogelijke verzwakking van de warme golfstroom. In plaats van hitte kan dat juist leiden tot meer koude. De WRR beoogt dat we beter klimaatbestendig worden door rekening te houden met hoe de mens reageert op klimaatverandering en hoe je als mensen kunt samenwerken om die uitdagingen aan te gaan. El-Dardiry illustreerde dit aan de hand van een prachtig schilderij uit de zeventiende eeuw van Hendrick Avercamp. Het schilderij laat zien dat de menselijke factor bij extreme weersomstandig-

Afb. 4 Hendrick Avercamp, Ijsvermaak bij een stad. Olieverf op doek, circa 1620. Collectie Rijksmuseum.

heden altijd van belang is. Je ziet rijke mensen warm aangekleed genieten van het ijs naast bedelaars en arme mensen op zoek naar eten in een wak. In het WRR-rapport zijn drie sociale factoren onderzocht: omgaan met onzekerheid, sociale cohesie en sociaal-economische positie. El-Dardiry behandelde deze factoren één voor één aan de hand van cartoons.

Omgaan met onzekerheid

Mensen kijken verschillend naar dreigingen. Om te begrijpen of mensen preventieve maatregelen nemen, zijn twee factoren van belang: de dreigingsperceptie en het verandervermogen. Beide worden in belangrijke mate sociaal bepaald. Of iemand een gevaar ziet, hangt mede af van de vraag of zijn of haar omgeving dat gevaar ook erkent. Dat zagen we tijdens de coronaperiode: sociale normen veranderen mede afhankelijk van de vraag of anderen zich eraan houden. In Nederland speelt bovendien een rol wat de overheid doet. We leven in een land waar de overheid veel maatregelen treft om mensen te beschermen, vooral tegen overstromingen. De keerzijde is dat mensen zich daardoor soms veiliger wanen dan ze in werkelijkheid zijn. Dat wordt ook wel de kwetsbaarheidsparadox genoemd: een gemeenschap kan minder weerbaar worden wanneer de overheid te veel zorg uit handen neemt. Het omgekeerde komt ook voor. Wanneer een ramp heeft plaatsgevonden en de samenleving daar sterk uit naar voren komt, kan dat juist zorgen voor meer zelfvertrouwen, trots en het gevoel van een gedeelde identiteit.

Daarnaast speelt blikvernuwing een rol bij omgang met onzekerheid. We reageren vooral op de dreigingen die we al kennen. Onbekende dreigingen krijgen veel minder aandacht. Een voorbeeld is de omgang met hitte. Begin deze eeuw werd Frankrijk getroffen door een extreme hittegolf die tot erg veel doden heeft geleid. Voor een deel kwam dat doordat men relatief onbekend was met dat fenomeen. Dat is nu al bijna niet meer voor te stellen.

De laatste twee factoren hebben te maken met trauma en psychologische schade bij mensen en gemeenschappen. Zo hebben veel inwoners van Sint-Maarten na de orkanen van een paar jaar geleden psychologische trauma's opgelopen. Veel zijn daarom naar Nederland verhuisd. Wanneer burgers het gevoel hebben in de steek gelaten te zijn, kan dit leiden tot gevoelens van krenking als reactie op een klimaatgebeurtenis. Dat kan er op zijn beurt toe leiden dat zij zich afzetten tegen de overheid of tegen andere groepen in de samenleving. Iets vergelijkbaars zagen we ook tijdens de coronacrisis.

Sociale cohesie

De tweede factor waar El-Dardiry op inging, is de sociale cohesie, die in elke fase van een klimaatgebeurtenis van groot belang is. Vooraf helpt een sterk netwerk bij het nemen van maatregelen, bijvoorbeeld door het delen van kennis. Ook tijdens een klimaatgebeurtenis speelt sociale cohesie een rol. Wie zijn omgeving kent, wordt sneller gewaarschuwd en vindt eerder een veilig heenkomen. Sociologisch onderzoek na de hittegolf in Chicago in de jaren negentig liet zien dat de meeste slachtoffers vielen in wijken waar mensen niet naar elkaar omkeken. Dus niet zozeer in de armste buurten, maar juist op plekken waar veel eenzaamheid heerste.

Ook na een klimaatgebeurtenis is sociale cohesie cruciaal, omdat een sterke gemeenschapszin mensen motiveert om terug te keren naar hun woongebied. Klimaatgebeurtenissen hebben omgekeerd ook invloed op de sociale cohesie. In Nederland bezoekt het koningshuis na elke watersnoodramp de getroffen gebieden om mensen een hart onder de riem te steken. Dit kan de sociale cohesie versterken. Tegelijkertijd kan sociale cohesie onder druk komen te staan wanneer de piek van de publieke aandacht voorbij is, waardoor slachtoffers het gevoel kunnen krijgen vergeten te zijn. Dit kan weer negatieve gevolgen hebben voor de gemeenschapszin.

Afb. 5 Ramy El-Dardiry, cartoon 'sociale cohesie' in het rapport 'De kracht van sociale infrastructuur bij klimaatadaptatie'.

Sociaal economische positie

De derde sociale factor die in alle fasen van een klimaatgebeurtenis een rol speelt is de sociaaleconomische positie. In de voorbereidingsfase betekent dit dat mensen met minder middelen zich vaak minder goed kunnen voorbereiden. Er zijn historische voorbeelden, zoals Havekes ook noemde, waarbij welgestelde Amsterdammers in de zomer de stad ontvluchtten om aan stank en besmettelijke ziekten te ontsnappen. Ook in de herstelfase maakt het uit of mensen eigen middelen hebben om schade te herstellen, of dat zij moeten wachten tot hulp wordt geboden.

Conclusie

Hieruit trekt de WRR twee conclusies. De eerste is dat klimaatbestendigheid zowel een fysieke als een sociale component heeft, die elkaar idealiter versterken maar die niet vanzelfsprekend in elkaars verlengde liggen. De tweede conclusie is dat een klimaatbestendige samenleving bestaat uit mensen die oog hebben voor elkaar, elkaar vertrouwen en beschikken over voldoende 'doen-vermogen'. Daarom doet de WRR aan het parlement drie aanbevelingen: investeer in sociale infrastructuur om de maatschappelijke veerkracht te vergroten, stuur op krachtenbundeling en onderling vertrouwen, en zorg ervoor dat mensen weten wat zij zelf kunnen doen om zich aan te passen aan een veranderend klimaat.

Ir. Hetty Klavers: Tussen droom en daad: de schoonheid van water

Hetty Klavers werd in 2013 benoemd tot dijkgraaf van Waterschap Zuiderzeeland. Van 2016 tot en met 2021 was zij ook bestuurslid van de Unie van Waterschappen, met in haar portefeuille de onderwerpen waterveiligheid, wegenbeheer, Deltaprogramma, educatie en de samenwerking met Rijkswaterstaat.

Hetty Klavers vertelde dat zij is opgegroeid aan de IJssel en dat ontzag voor deze rivier het eerste was wat haar is bijgebracht. Het is een prachtige rivier, maar met een gevaarlijke stroming en bovendien erg vuil, waardoor zij er niet in mocht zwemmen. Dat vormt de basis van haar herinneringen als het gaat om water. Later ging zij aan de slag als wiskundig ingenieur bij Rijkswaterstaat, een periode waarin veel ruimte was voor onderzoek vanuit verschillende disciplines. Confronte-

Afb. 6 Het boek *Drinkbare rivieren* van Li An Phoa en Maarten van der Schaaf. Amsterdam: Atlas Contact 2021.

rend was een onderzoek waaruit bleek dat vissen die in afvalwater zwemmen geen nakomelingen meer krijgen. Dat was het eerste moment waarop de actievoerder in haar wakker werd. Toen de KRW in 2000 werd ingevoerd, werd dat gezien als een mooie kans om de bovenstroomse landen op hun verantwoordelijkheid te wijzen. 'En dan vind ik het wel droef wat we ervan gemaakt hebben', zei zij. Ze is het volledig eens met de oproep van Jasper van Kempen om je niet te verliezen in formules, maar terug te gaan naar het doel waarmee de KRW ooit is bedacht: schoon water.

Twintig jaar later ontmoette zij Li An Phoa, ecooloog, schrijfster en bekend van haar initiatief 'Drinkbare Rivieren'. Haar droom is dat iedereen ter wereld het recht heeft om water rechtstreeks uit de rivier te kunnen drinken. De vraag is: hoe kom je daar? Bij elke stap die zij zet en bij elke beslissing vraagt Phoa zich af of dit het drinken uit de rivier dichterbij brengt of juist verder weg. In zijn eenvoud vindt Klavers dit de mooiste oproep om tot daden te komen.

Terugkijkend op het verhaal van Herman Havekes concludeerde zij dat we een heel eind zijn gekomen, maar dat het de vraag is of het de juiste weg is steeds nieuwe technieken te ontwikkelen om de rommel op te ruimen die we met andere technieken veroorzaken. Uitgaand van

het principe dat de zorg voor water aan de waterschappen is toevertrouwd, vindt Klavers dat deze organisaties moeten terugkeren naar de oorspronkelijke bedoeling: het water een stem geven. En zij doet een oproep aan iedereen om zich bij alles wat hij doet af te vragen: breng ik het water hiermee dichter bij schoonheid?

Boekuitreiking *Historische Waterschapsatlas* door Paul Brood

Het inhoudelijke programma werd afgesloten met de feestelijke uitreiking van het boek *Historische Waterschapsatlas*. Een van de redacteurs, Paul Brood, liet eerst een aantal prachtige platen zien die het boek rijk is en overhandigde vervolgens een exemplaar van het boek aan Piet-Hein Daverveldt.

Na het inhoudelijke programma was er gelegenheid tot netwerken tijdens een gezellige borrel in de H-Reversaal, onder de prachtige gewelven van Fort bij Vechten. Wij kijken terug op een middag vol waardevolle inzichten en verbindingen voor iedereen die zich bezighoudt met waterbeheer, recht, geschiedenis en maatschappelijke ontwikkeling.

Doel van de Stichting Schilthuisfonds (SSF) is het bevorderen van zowel de wetenschappelijke als de praktische beoefening van het waterstaats- en waterschapsrecht, evenals de wetenschappelijke bestudering van de waterstaatsgeschiedenis. Om dit te realiseren ondersteunt de stichting drie leerstoelen. De leerstoel Water- en milieugeschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam wordt bekleed door professor Petra van Dam. Daarnaast is er de leerstoel Europees en nationaal waterrecht aan de Universiteit Utrecht onder leiding van professor Marleen van Rijswijk. Sinds vorig jaar is daar ook de leerstoel Transdisciplinair waterrecht aan de Universiteit Utrecht bijgekomen, bekleed door professor Jasper van Kempen. Ineke Mulders-van Leeuwen is secretaris van de SSF.

Auteurs

PIET VAN CRUYNINGEN (1958) was tot zijn pensionering in 2025 Senior Onderzoeker bij de Leerstoelgroep Economic and Environmental History van Wageningen University & Research. Hij heeft gepubliceerd over de geschiedenis van de landbouw, waterstaat en landgoederen in het Noordzeegebied en is lid van de redactie van dit tijdschrift.

KAREL DAVIDS is emeritus hoogleraar Economische en Sociale Geschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

HENK KNOESTER (1954) studeerde Franse taal- en letterkunde te Leiden. Daarna was hij werkzaam in het bedrijfsleven. Sinds november 2019 is hij met vervroegd pensioen en heeft hij alle tijd voor het schrijven van artikelen over historische onderwerpen. Zijn interessegebied is de boeiende geschiedenis van het voormalige Staats-Vlaanderen. Eerder schreef hij twee artikelen over dit onderwerp voor het tvwg. Later volgde ook een artikel over het Romeinse Kanaal van Corbulo.

JOHN EMRYS MORGAN is Senior Lecturer (hoofddocent) aan de School of Geographical Sciences van de Universiteit in Bristol. Hij houdt zich onder meer bezig met water en overstromingen in de vroegmoderne periode en de (emotionele) relaties tussen de mens en zijn natuurlijke omgeving. Ook (post)duiven en gestrande walvissen hebben zijn belangstelling.

INEKE MULDER-VAN LEEUWEN werkte sinds 2008 in verschillende juridische functies bij Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Sinds 2024 is zij beleidsadviseur bestuurlijk juridische zaken bij de Unie van Waterschappen en secretaris van de Stichting Schilthuisfonds. Daarnaast lid van de bezaarschriftencommissie van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

TAEKE STOL (1950) was als historisch geograaf eerst verbonden aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, daarna aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij in 1990 promoveerde op een studie naar turfwinning en waterstaat in het zuiden van de Gelderse Vallei. Na aanstellingen in Ierland (University College Dublin) en Kenia (Moi University Eldoret) was hij in Nederland werkzaam in het voortgezet onderwijs.

BERT TOUSSAINT (1959) werkte tot april 2026 als historicus bij Rijkswaterstaat, waar hij leiding gaf aan een onderzoeks- en kennisprogramma over de geschiedenis van het waterbeheer, verkeer en vervoer, ruimtelijke ordening en de RWS-organisatie. Ook was hij betrokken bij enkele exposities over de geschiedenis van het waterbeheer. Hij heeft ongeveer zeventig publicaties op zijn naam, als (co-)editor en auteur, waaronder bijdragen aan *In een Japanse stroomversnelling* (2000, over het Japanse waterbeheer), *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000* (2005), *Two Centuries of Experience in Water Resources Management. A Dutch-U.S. Retrospective* (2014), *Builders and Planners. A history of land-use and infrastructure planning in the Netherlands* (2016) en *Modern wereldwonder. Geschiedenis van de Deltawerken* (2018). Hij was eindredacteur van het boek *Veilig op weg? Geschiedenis van de verkeersveiligheid 1875-2010* (2025).

Sponsors

De uitgave van dit tijdschrift is in de eerste plaats mogelijk gemaakt door belangrijke financiële steun van de **Unie van Waterschappen** en dankzij een bedrijfsabonnement van:

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HOUTEN)
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HEERHUGOWAARD)
Hoogheemraadschap van Delfland (DELFT)
Hoogheemraadschap van Rijnland (LEIDEN)
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (ROTTERDAM)
Nederlandse Waterschapsbank N.V. (DEN HAAG)
Rijkswaterstaat (DEN HAAG)
Unie van Waterschappen (DEN HAAG)
Waterschap Aa en Maas ('s-HERTOGENBOSCH)
Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AMSTERDAM)
Waterschap Brabantse Delta (BREDA)
Waterschap De Dommel (BOXTEL)
Waterschap Drents Overijsselse Delta (ZWOLLE)
Waterschap Hollandse Delta (RIDDERKERK)
Waterschap Hunze en Aa's (VEENDAM)
Waterschap Limburg (ROERMOND)
Waterschap Noorderzijlvest (GRONINGEN)
Waterschap Rivierenland (TIEL)
Waterschap Rijn en IJssel (DOETINCHEM)
Waterschap Scheldestromen (MIDDELBURG)
Waterschap Vechtstromen (ALMELO)
Waterschap Vallei en Veluwe (APELDOORN)
Waterschap Zuiderzeeland (LELYSTAD)
Wetterskip Fryslân (LEEWARDEN)